Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 36(497) | ГОД X | 5 ВЕРАСНЯ 1965 года | ЦАНА 60 гр.

Дзеці найважнейшыя

Я СУПРОЦЬ ПАКОЯЎ

У народзе ішлі расказы аб «панскіх пакоях» — з падлогамі бы люстра, з заморскімі кветкамі, з мяккімі крэсламі. «Панскія пакоі» ў палацах сталіся ўзорам і вяршыняй заможнасці ды жыццёвай раскошнасці. З часам паявіліся на свеце багатыя рамеснікі, купцы і фабрыканты, якія раўняліся да паноў. У іх пакоях знаходзілася ўсё найдаражэйшае, напаказ гасцям. Калі раз'язджаліся госці, пакой быў старанліва прыбраны і рэдка хто з сям'і заходзіў да яго.

Прапалі ў нас паны, купцы, фабрыканты. Але іх жыццё напаказ, іх пакоі засталіся ўзорам таварыскага жыцця для багацеючага люду. У местачковых Крынках, у Дзяніcках, Праневічах або ў Вольцы Нурэцкай у хатах, нават з саламянымі стрэхамі, паявіліся пакоі з блішчастымі люстранымі шафамі, з фарніраванымі сталамі і завалістымі канапамі-версалькамі. (Версаль — славуты палац французскіх каралёў). Тут размаляваныя дываны, ад якіх рабаціць у вачах; тут бібліятэчкі з кніжкамі, якіх ніхто не чытае; тут вокны застаўлены заморскімі кветкамі, ад якіх робіцца цёмна ў пакоі. У пакоі ўсё тое, што найбольш каштуе, усё напаказ суседзям, сваякам, кавалерам. Гаспадыня сцеражэ пакоя, ён павінен славіць яе дбайнасць і багацце. Гэта «слава» шмат каштуе не толькі грошай. «Слаўны» пакой забірае найбольшае месца ў хаце і чыніць у ёй цеснату.

Ці патрэбны такі біткам набіты мэбляю пакой, які не прыносіць ані раскошы, ані выгоды?

УСЁ ДЗЕЦЯМ.

Дзеці — гэта сэнс сям'і.

Аднак часта-густа бацькі трактуюць дзяцей як саранчу, якая ў кожную хвіліну гатова знішчыць пакой. Дзеці бываюць у ім чатыры—шэсць разоў у год — на Каляды, Вялікдзень, Сёмуху, Зельную — у час вялікіх гасцін. Школьныя задачы адрабляюць, пераважна, на застаўленым пасудаю кухонным стале. Сядзяць або стаяць на каленях — на табурэтках — згорбленыя «ў дзве напасці», пішуць і вучацца чытанак ды пры аказіі слухаюць размоў дарослых. Пакой — для іх забароненая зона. Бо ў ім, не дай Божа, яны могуць абцасамі пабіць фарнір, пазгортваць ходнікі, папляміць стол. **Пакой і госці важнейшыя нам, чым выгода і выхаванне дзяцей.**

Кожнае дзіця надта хоча быць самастойным, мець свае рэчы, свой кут, свае планы. А мы, бацькі, ганяючы іх з месца на месца, гэтым самым выганяем на вуліцу, пакідаем іх свайму лёсу. Дайце ім «свой» столік для вучобы, асобную шафачку на кніжкі і школьныя прылады. Бацька хай зробіць уласным промыслам маленькую майстэрню, у якой сын ці дачка, адрабіўшы ўрокі, будзе майстраваць — штосьці рабіць, шыць, будаваць ракеты. Хай памайструе сабе і развівае здольнасці.

Дзіцячы характар вельмі таварыскі, сяброўскі. Калі дзіця бачыць, што бацькі памагаюць яму майстраваць, дык яно не адмовіцца памагаць маме, тату ў іх працы — прыбраць хату, памыць пасуду, замесці панадворак, прынесці патрэбную рэч.

Дапамога маці ці бацькі не павінна абмяжоўвацца толькі да стварэння свайму сынку (дочаньцы) добрых абставін для майстравання і гульні. Неабходна пакіраваць ім так, каб ён (яна) зацікавілася карыснай гульнёю, майстраваннем, напрыклад, вырабам усялякіх дробязей патрэбных у хатняй гаспадарцы (скрыначак, каробачак, хвартушкоў, вышыванак).

Так зацікаўленае дзіця ўбачыць карысць таго, чаго вучаць у школе. Прадмет арыфметыкі дазволіць яму зразумець «мову» сантыметра і значэнне розных мерак; прадмет беларускай ці польскай мовы дазволіць яму зразумець, дзе і якім колерам нітак трэ' вышываць знойдзены ў часопісе ўзор і т.п. Абыйсціся без маміная ласкі, гэта ўжо самастойнасць, да якой яно заўжды імкнецца.

(Працяг на стар. 5)

Уручэнне ўзнагарод дзеячам нацыянальных таварыстваў

Як мы ўжо інфармавалі, 30 ліпеня г.г. указам Савета Дзяржавы ПНР вялікая група дзеячаў нацыянальных таварыстваў узнагароджана высокімі дзяржаўнымі ўзнагародамі. З дзеячаў БГКТ узнагароджана: Крыжам Кавалерскім Ордэна Адраджэння Польшчы члена ГП БГКТ Васіля Дзуна. Залатымі Крыжамі Заслугі — старшыню ГП БГКТ Міхася Хмялеўскага, сакратара ГП БГКТ Уладзіміра Юзвюка, члена ГП БГКТ, старшыню Беластоцкага (павет) аддзела Янку Азяблу і актывіста Бельскага аддзела Арцёма Чыквіна. Сярэбранымі Крыжамі Заслугі — члена Прэзідыума ГП БГКТ, галоўнага рэдактара «Нівы» Георгія Валкавыцкага, члена ГП БГКТ, інструктара ГП пры Варшаўскім аддзеле Віктара Шведа, інструктара ГП пры Сямяціцкім аддзеле Міхася Вішэнку і актывіста Сакольскага аддзела Янку Аляксеюка.

Урачыстае ўручэнне ўзнагарод адбылося 31 ліпеня ў Міністэрстве унутраных спраў. У прысутнасці членаў Нацыянальнай камісіі пры ЦК ПАРП узнагароды ўручыў старшыня Нацыянальнай камісіі пры ЦК ПАРП віцэ-міністр Зыгфрыд Шнэк.

На нашым здымку паказана група ўзнагароджаных дзеячаў БГКТ з віцэ-міністрам Зыгфрыдам Шнэкам пасля атрымання ўзнагарод. Стаяць (злева направа): Арцём Чыквін, Янка Азябла, Васіль Дзун, член Нацыянальнай камісіі пры ЦК ПАРП, Ян Кэндзерскі, віцэ-міністр Зыгфрыд Шнэк, Міхась Хмялеўскі, член Нацыянальнай камісіі пры ЦК ПАРП, дырэктар дэпартамента Міністэрства культуры Чэслаў Калужны і Георгі Валкавыцкі.

СЯЛЯНСКІ КАНСЕРВАТЫЗМ

Часта гаворыцца аб кансерватызме сялянства, аб іх прывязанасці да старых поглядаў, старых форм гаспадарання, што неаднойчы перашкаджае ўвядзенню сучасных навінак у сялянскае жыццё. Рэдка аднак здаецца сабе справу з эканамічных і псіхалагічных прычын сялянскага кансерватызму і з унутранай складанасці дарогі, якою ўваходзіць тэхнічны працэс у вёску.

*

Гутару з дзядзькам Іванам гадоў 73. Дзядзька Іван добра памятае царскія часы, і пры яго дапамозе імкнуся пранікнуць у свет адчування і разумення дарэвалюцыйнага селяніна, зразумець яго дзіўную часам логіку. Вось хаця б валы. Чаму сяляне праз цэлыя стагоддзі аралі валамі, калі адначасова гадавалі коні і калі канём значна хутчэй арэцца?

— Адным канём жа не будзеш араць, — тлумачыць дзядзька Іван, — больш як па адным кані сяляне тады не мелі.

— Суседзі маглі аднак спрагацца, так як робяць гэта цяпер.

— А хто ж яго ведаў у той час, што можна спрагацца, што можна араць коньмі? Людзі ніколі гэтага не бачылі і не ведалі.

Вось менавіта: не бачылі і не ведалі. Ізаляцыя старой вёскі, яе замкнутасць у адвечнай традыцыі была адной з прычын сялянскага кансерватызму. Праз доўгі час нікому і ў галаву не прыходзілі навінкі, якія не прайшлі праз сіта старыны, не былі выпрабаваны дзядамі і прадзедамі.

(Працяг на стар. 4)

На шырокім свеце

Падарожжа польскага прэм'ера

9 верасня, па запрашэнню французскага ўрада, адпраўляецца з афіцыяльным візітам у Парыж старшыня Савета Міністраў ПНР Юзэф Цыранкевіч. Прадвесце гэтага візіта, першага пасля вайны, выклікала вялікае зацікаўленне сярод наглядальнікаў і прынята з задавальненнем польскай і французскай грамадскасцю.

Падарожжа польскага прэм'ера ў Францыю несумненна будзе мець вялікае значэнне для далейшага развіцця польска - французскіх суадносін, якія маюць сваю доўгую гісторыю. Сяброўства абодвух народаў, якое ўжо стала традыцыяй, загартавалася ў мінулым. Неаднаразова польскія і французскія народы супольна пралівалі кроў за нашу і вашу свабоду. Вялікае значэнне мае і той факт, што як для Польшчы, так і для Францыі галоўнай небяспекай з'яўляецца германскі мілітарызм. Польскі Асвенцім і французскі Арадур сталі сімвалам пакут і ахвяр, якія панеслі абодва народы ў час гітлераўскай акупацыі. Трэба адзначыць, што падарожжа прэм'ера Ю. Цыранкевіча з'яўляецца зусім іншым ад даваенных візітаў буржуазных уладарнікаў Польшчы. Польскі прэм'ер прыбывае да Францыі, як да роўнага сабе, а не з просьбамі аб гаспадарчай ці мілітарнай дапамозе. У 1946 годзе, калі тагачасны амерыканскі міністр падвергнуў крытыцы канчатковы тэкст патсдамскіх дакументаў у справе заходняй граніцы Польшчы, французскі пасол у Варшаве сказаў: «Увесь французскі народ лічыць польскую граніцу цалкам абгрунтаванай як з гістарычнага пункту гледжання, так і з пункту гледжання бяспекі Польшчы і ўсіх славянскіх народаў». Затым дадаў ён, што амерыканскі міністр і наогул амерыканцы «не мелі з немцамі такога вопыту, як мы, французы і палякі».

Усё ж пазнейшыя гады халоднай вайны давялі да пахаладнення і нават абвастрэння суадносін між дзвюма краінамі. Гады, калі Францыя была ўцягнута чарговымі ўрадамі ў атлантыцкую махіну, былі адначасова найгоршымі гадамі ў польска-французскіх суадносінах.

Цяпер справа інакш выглядае. Прэзідэнт дэ Голь, які сцвердзіў, што палітыка Францыі выкоўваецца ў Парыжы, прадпрыняў немалыя крокі, каб Францыю зрабіць незалежнай ад ЗША. Францыя катэгарычна супрацьставілася стварэнню шматбаковых ядзерных сіл, якія зрабілі б даступнай атамную зброю для заходнегерманскай арміі. Францыя асудзіла ваенную інтэрвенцыю ЗША ў В'етнаме і Дамінікане. Для гэтай справы вельмі характэрны наступныя словы прэзідэнта дэ Голя: «У заходнім свеце, да якога мы належым, але ў якім не павінны мы замкнуцца, трэба заняць уласнае месца — вясці дзейнасць, якая была б нашаю дзейнасцю, з мэтай служэння як справе міру, так і бяспекі».

Францыя — гэта адзіная заходняя дзяржава, якая прызнала астаткова польска-германскую граніцу, што часта падкрэсліваў у сваіх заявах дэ Голь.

У апошні час наглядалася імкненне французскага ўрада да папраўы суадносін з сацыялістычнымі краінамі, адлюстраваннем чаго быў парыжскі візіт міністра замежных спраў СССР А. Грамыкі. Была гэта яшчэ адна праява жывых, у некаторых французскіх колах, тэндэнцый вядзення незалежнай палітыкі і ў галіне станаўлення добрых суадносін з сацыялістычнымі краінамі.

Так, як бачым, незалежна ад розніцы дзяржаўнага ладу і поглядаў на многія справы, Францыя і Польшча маюць збежныя меркаванні не толькі аб бяспецы Еўропы, але таксама многа падобных поглядаў на важныя міжнародныя праблемы. Гэта стварае лепшыя магчымасці развіцця ўсебаковага супрацоўніцтва паміж двума народамі, як у гаспадарчай і культурнай, так і палітычнай галінах. Візіт польскага прэм'ера — як прадугледжваюць наглядальнікі — можа адкрыць важны этап на гэтай дарозе.

А. КАРПЮК

З жыцця БГКТ

ГІСТОРЫКІ БССР НА БЕЛАСТОЧЧЫНЕ

У гістарычных інстытутах Беларусі ідзе ўсільная праца над гісторыяй Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. З мэтай усебаковага аналіза яе дзейнасці праз 3 месяцы працавалі ў архівах Польшчы: кандыдат гістарычных навук Мацко Аляксандр Мікалаевіч з Інстытута гісторыі партыі ў Мінску і кандыдат гістарычных навук Палуян Іван Васільевіч навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР.

У канцы сваёй пабыўкі гісторыкі былі на Беласточчыне, дзе знаёміліся з архіўнымі матэрыяламі Ваяводскага Камітэта ПАРП і дзяржаўнага архіва ў Беластоку. На працягу некалькіх дзён сустракаліся яны з актывам БГКТ. На сустрэчах гісторыкі расказвалі аб плане працы над кніжкай аб гісторыі КПЗБ і аб багацці архіўных матэрыялаў у Польшчы, якія паслужаць да як мага найбольш аб'ектыўнай ацэнкі паасобных фактаў. Над некаторымі справамі былі праведзены дыскусійныя кансультацыі.

У апошнім дню сваёй пабыўкі навуковыя работнікі Беларусі наведалі многія мясцовасці Беласточчыны, слаўныя з дзейнасці КПЗБ. Наведалі таксама беларускі ліцэй у Бельску, Гайнаўку, Белавежу, Нараўку і іншыя. Гасцей суправаджаў старшыня Галоўнага Праўлення БГКТ М. Хмялеўскі.

А. К.

КНІЖКІ ДЛЯ ДОМА КУЛЬТУРЫ ІМЯ КАСТУСЯ КАЛІНОЎСКАГА Ў ГАРАДКУ

Падарунак **Янкі Цялушэцкага** з Ляўкова, Гайнаўскі павет:

Уладзімір Карпаў — «Нямігі крывавыя берагі»; «У суровыя гады падполля»; Ю. Свірка — «Шэпчуцца ліўні»; М. Паслядовіч — «Па воўчых сцежках»; St. Czernik — «Ręka»; «O wyrobie piwa»; Wł. Krzemiński — «Jednak jestem»; К. Пуроўскі — «Песні вольных людзей»; Л. Черноморцев — «Сибирская земля».



З БССР

Адрас: Мінск Вул. Захарава, 28.

Пад гэтым адрасам дзесяць год існуе ў Савецкай Беларусі грамадская арганізацыя — Беларускае Таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі. Утрымоўвае яно кантакты з 140 арганізацыямі ў 40 краінах свету. Штомесяц Таварыства атрымоўвае сотні пісем з Польшчы, Венгрыі, Англіі, Канады, Манголіі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Італіі, Фінляндыі, Новай Зеландыі, Інданезіі і іншых краін. У гэтых пісьмах шчырыя падзякі за высланыя кніжкі, пласцінкі, фатаграфічныя выстаўкі, у якіх паказана беларускае жыццё. Сябры Савецкай Беларусі заграніцаю звяртаюцца з просьбамі дапамогі ў пастаноўцы беларускіх нацыянальных танцаў, просьбы прыслаць матэрыялы ілюструючыя развіццё беларускай індустрыі, просьбы прыслаць герб, сцяг, гімн Беларускай Рэспублікі.

Вялікую ўвагу Таварыства ўдзяляе справе абмену вопытам сацыялістычнага і камуністычнага будаўніцтва. Так, напрыклад, наладжана супрацоўніцтва паміж гурткамі дружбы Мінскага трактарнага завода і Варшаўскага завода «Урсус», Віцебскага дыванoвага камбіната і Лодзінскай дыванова - плюшавай фабрыкі і т.д.

Беларускае Таварыства дружбы чыніць стараннi ў арганізацыі замежных спектакляў на беларускай сцэне, у выданні твораў замежных пісьменнікаў БССР. На сцэнах беларускіх тэатраў адбываюцца спектаклі замежных драматургаў: Фрэдра — «Дамы і гусары», Фігейрэда — «Ліса і вінаград», Парніс — «Востраў Афрадыты», Запольская — «Мараль пані Дульскай», Славацкі — «Смерць ваяводы», Шэкспір — «Канец — справе вянец» і інш. Адбываюцца пастаноўкі опер замежных кампазітараў — Вердзі, Бізе, Штраус, Дэліб, Манюшка, Сметана.

(СЯ)

На здымку: Урачысты вечар, прысвечаны 400-годдзю з дня нараджэння Шэкспіра, геніяльнага англійскага паэта і драматурга. Паэт — перакладчык на беларускую мову твора Шэкспіра «Гамлет» Юры Гаўрук дае аўтограф.

Успаміны 19

Са сну вырваў мяне рэзкі паліцэйскі свісток. Мае сунаслежнікі сарваліся з падлогі і замерлі на смірна. У залу ўварваліся паліцэйскія. Я пазбіраў свае рэчы і, трымаючы іх пад рукою, стаў побач стала.

— Як ты стаіш, разява!? — даскочыў да мяне адзін паліцэйскі і з размаху некалькі разоў ударыў мяне кулаком у грудзі.

— Што, смірна стаяць не ўмееш? Я цябе навучу! — крычаў і валіў кулакамі дзе папала. — Рукі па швам! Не хістацца!

Бяссільная злосць перапляталася са звычайным страхам.

«Вось дык трапіў!» — цяжарам волава абрушваліся на мяне сумныя думкі.

Паліцэйскія выйшлі.

Раптам на калідоры раздаўся другі свісток. Гэтым разам грымеў ён неяк трывожна, адрывіста і хутка, хутка паўтараўся. Умомант цэлы будынак напоўніўся грохатам, быццам полк салдат у драўняных ботах імчаўся па бруку.

Мае сунаслежнікі кінуліся да дзвярэй. Я стаяў ашаломлены.

З усіх залаў адзін праз аднаго вырываліся людзі ў белых халатах і як ашалелыя імчаліся недзе калідорам. Ад стуку іх драўляных клюмпаў і бразгатні кацялкоў дрыжэлі сцены, звінелі вокны.

«Вось дык папаўся»! — паўтараў у думках. — Тут табе не засценак бельскай «дэфы»!

Людзі ў белых халатах выбеглі з будынка і зноў стала ціха. Я не варушыўся з месца.

У зале з'явіўся паліцэйскі Сітка. (Пра яго прозвішча даведаўся я пазней). Я адразу выцягнуўся на смірна. Паліцэйскі даскочыў да мяне і без слова ўдарыў гумовай палкай па галаве ды закрычаў:

— Бягом!

Я скочыў да дзвярэй.

Хведар Савіцкі

НЕПАКОРЛІВАЯ БЕЛАШЧЫЗНА

Літаратурны запіс В. Русыка

— Стой! — прыказаў паліцэйскі.

Я спыніўся.

— Куды бяжыш, гадзюка?! — крыкнуў Сітка і зноў сцебануў мяне праз галаву. — Навокал залы бягом марш! — прыказаў.

Я пабег.

— Лажыся! — крыкнуў паліцэйскі.

Я, бы калода, паляцеў на нос. Запяклі калені, забалелі далоні. Сітка аднак не даў мне апомніцца.

— Бег! — закрычаў падскакваючы да мяне з нагайкай. Я сарваўся на ногі і, прабегшы некалькі крокаў, пачуў зноў:

— Лажыся!

Паўторна запякла скура на далонях, а ад болю ў пабітых каленях пацяклі з вачэй слёзы.

А паліцэйскі крычаў на перамену:

— Бег! Лажыся! Бег! Лажыся! — і гумовая палка ляцела то на галаву, то на плечы, то на рукі.

Я цяжка дыхаў. Кроплі поту стружкамі сплывалі да вачэй, пападалі ў губы. Спатыкнуўся і пакаціўся на цаментавую цвёрдую падлогу.

— Бег! — стоячы нада мной прыказаў Сітка. Я няўклюдна падняўся на ногі. Палка засвісцела ў паветры і шлопнула па плячах. Я скочыў наперад.

— Лажыся! — крыкнуў тут жа паліцэйскі. — Пад стол! Хутка!

Абіваючы калені аб падножкі я папоўз пад стол.

— Пад сценку! — прыказаў паліцай, не астаўляючы мне ані адной хвіліны часу на перадышку. І так разоў некалькі. Я цалкам выбіўся з сіл. Паліцай злавесна ўсміхнуўся.

— Што, адпачыць хочаш, так? Разбувайся! Хутчэй! — і палка шлопнула мяне па плячах.

Я спешна зняў туфлі.

— Лажыся брухам на стол! — прыказаў Сітка.

Я паслухмяна выканаў і гэты загад.

— Ногі ў верх! — закрычаў паліцай і ў тую ж хвіліну ляснула палка ды запяклі пяткі. Я войкнуў. А паліцай з размахам біў па голых падошвах маіх ног, біў пакуль не задыхаўся. Разоў дзесяць.

— Уставай! — загадаў. Я злез са стала. Падошвы ног страшэнна пяклі.

(Працяг на стар. 4)

БЕЛАВЕЖА
орган літаратурна-мастацкага
аб'яднання пры ГП БГКТ № 81

Згубленыя сцежкі

Лёс — капрыза, відаць, так захацеў.

Я зноў бяздомны, нежанаты і, як кажуць, не пажыў па-людску. Хлопцам дзеля кахання я быў збоку. Не манілі мяне чаромухі ўвесну і бэзавыя вечары, прысеўшыя пад навесам галіністых клёнаў у гарадскіх парках. Не для мяне лашчылася тонь ставаў ля ног лавак, і за хмарынкі хаваўся сарамлівы месяц. Не для мяне шапатлівае лісцё каштанаў.

Чаму?.. Відаць, не маю характару.

Хлапчуком папяросаў я не курыў, хаваючыся ад бацькі ў бочку, аб якую маці восенню лён трапала.

Таўставатай Міркі не любіў падлеткам, калі бегаў да яе ў зялёны ціхі завулак, дзе яна жыла.

Не дзёр непакорны чуб у шыбе ці прастойваў пад акном Міркі азалелы на сакавіцкім ветры, хоць той пранікаў здаецца, наскрозь.

Мілыя мне сцежкі маленства, парог бацькоўскі, казкі бабчыны, і як бераг нараўчанскі яны будзіліся, як у імгле на дне маёй памяці.

Мірка была прытворнай і бязлітасным было наша расстанне. Адтуль жыццё пайшло наперакос.

Дні мае шэрыя і бясколерныя. Каплі сонечнай прасветліны ні адкуль і а ні дзе.

Непакой глуміць душу. Я і не думаў, што будзе так. але відаць, на зямлі няма нічога вечнага.

Не той бывае лазур дня ў сяйве вольнага сінята неба. Успырхнула ўсё ўмомант, як пырскі на вадзе, як лугавы абдуванчык. Усё ж, мабыць, звіхнута ў маім адзіноцтве. Шэрую цішыню змроку бяру ў далоні і прыкладваю да грудзей. Лягчэй тады і затліць на міг агеньчык кволай надзеі на шчасце. Яно такі рэдкі наш госць.

Хто я і што мне асталася і чаму гэтак здарылася?..

Кажуць, людзі і тады шукаюць згубленых сцежак, як расы ўранні перад дажджом.

Ды сцежкі ў полі расходзяцца, як, мабыць, і мы. я і Мірка... Як лёгка на іх заблудзіць хаця ў чыстым полі. Асталася адно —трэба жыць. Быць чалавекам. Такі лёс маіх згубленых сцежак.

Янка Цялушэцкі

Жыццё

Прысвячаю др-у Генрыку Рашкоўскаму.

Паратуйце, доктар! Целу хвораму я не дам енкнуць, каб шуму дурнога не начаўпці. У надзеі боль лічыцца, бо сілы вярнуць можа толькі ваш спакой, ваша павольная далонь, ваша задумённасць, доктар. Ад болю страх лепшы, а ад плачу лепшае маўчанне. Няхай знікне ціхая безнадзейнасць, дайце мне смутак спадзяванняў. Пашто мне, маладому, слабасць здалася?! Усё сніцца дыханне здаровае, роўнае...

Я веру вам, доктар! Ваша залавальненне вяртае жыццё і свет ясны, бясхмурны. Не гневайцеся на мае слёзы шчаслівыя, хаця яны вам надабрыдлі, мабыць, зусім. Прабачце за гаварлівасць лішнюю, але ў навале слоў іскрынка жыцця блішчыць бы ў мёртвым попелу. Раздуйце яе, хай полымем успыхне і затраскоча весела. Рассвеціць яна змрок смерці, і прырода навокал зазеляніцца. І напяку вам, доктар, бульбы рассыпістай, пахучай, і мне самому паўчэ слінка смакавітая. І ў бляску цёплым думкі загудзяць роем пчаліным.



І ўсмешка завітае, радасць завітае!

Раскажу вам, доктар, многае. Бо ні маці мяне не паратуе, мамка мая збедаваная. Бо ні брат мяне не вылечыць, брацік шчыры. Бо ні сястра не дасць мне палёгкі, сястрычка заплаканая. А перад вамі, доктар, тайны мае сталі б ворагамі жыцця майго. Вы ўсё павінны ведаць, доктар! Вось так.

(ся)

Званок. Перапынак.
Вялікі, як сказ.
Калідорам
Аджыўшыя
лесвіцы
ўтораць.

А клас
Нагамі
Вытанцоўвае,
Паўтарае урок.

Сорак рук.
Сорак ног.

Гарачая пара
І спраў усялякіх многа,
А ўсё ж смяецца дзетвара
За будучыню
І з былога...
У класе — сонца,
Схема атама,
Сусвету карта
І жаданне —
Быць касманаўтам,
Быць касманаўтам.

Бо сёння планеты —
Маняць мацней —
Не ўстрываць
У разгойданай калысцы

І хоць Зямля
Яшчэ ўпарта
Чапляецца людзей,
То лёт іх
Куды вышэй,
Чым Ікара калісьці

І. Чык...

Непатрэбны сон



Засынаю з усмешкаю, бо заўтра ўся наша майстэрня атрымае прэмію за добрую прадукцыю.

Як заўсёды, а палове шостай чую гудок тэкстыльнага камбіната, але я працую ў машынабудаўнічым заводзе і мне трэба на працу не на шостую, а на сёмую гадзіну. Пасплю яшчэ з паўгадзінкі і ўстану. Паспею...

Расплываюся ў цеплыні пасцелі... аж тут печ валіцца на мяне! А-яй!! Ды бачу, бэлька трашчыць і столь ссоўваецца! Людкове!!!

Душуся пад разваліна і дзівую, сам сабе не верачы, адкуль узялася гліняная печ, калі ў кватэры цэнтральнае ацапленне? Адкуль узялася гнілая бэлька і столь чарвякамі паточаная, калі ў кватэры тынк гладзюсенькі?

— Ратунку! — крычу і чую, як недзе далёка звоніць-трубіць, пэўна бальнічная карэтка. Званок нарастае і глушыць.

Спакойна расплюшчваю вочы. Гэта звоніць на шафачцы фанернай будзільнік галосны. Ужо палавіна сёмай гадзіны! Схопліваюся і бягу ў лазенку памыцца збольшага. Цяпер адна думка, каб хоць не спазніцца на трамвай!

Толькі ўваходзячы на завод прыпомніўся гэты дзіўны сон. Прызадумаўся я, чаму прыснілася бацькоўская хаціна згорбленая, у якой спакон ужо ніхто не жыве. Мабыць, усяго фундамент па сённяшні дзень застаўся і пагорак дзядоўніку... Думкі перабіў Янак:

— Кажуць, новыя станкі атрымаем?

— Нарэшце! — уцешыўся я шчыра і паляпаў яго па плячы.

Насустрач выходзіла чачная змена. (ся)

Селяніну

Пакінуў гаспадарку карміліцу. Водблеск неонаў асляпіў вочы прыманам злуднасці, аглушыў гулам бегатні, прыціснуў высокімі балконамі. Шчаслівы, што адарваўся ад гною і мазаля збітай грамадкасці, з'едлівай усмешкі. Прычапіўшыся пад паветкай няўдзячнай гарадской страхі, задумаўся. Па начах снілася куканне зязюлі, спеў салаўя, раса і туман на сенажаці выціскалі слязу, прыносячы пах раллі, кумканне жаб, спеў моладзі над рэчкай. У чаргу стаў, прынёс бедны палескі загон, палажыў на стол, каласоў сноп і памацаў цвярдзіню зярнят. Касу пакляпі, прычапі каблук думак і выйдзі рэзаць будучыню. Змыеш пах гною з патрэсканых рук. Навучышся адчыняць клямкі, уздымацца па лесвіцах. Але астанешся селянінам з вузкай палоскай сваіх думак.

Уладзіслаў Дваракоўскі

На дзень 26 снежня

перада мною мацярык —
плыву з дзяцінства і юнацтва
краін зусім ужо нерэальных
як рунь на стол буханкай хлеба

каб гавань ціхую знайсці
каб ветру слухаць ці ўпоўдзень
у сонечным дажджы папаласкаць
ногі і жывот вышэй з грудною клеткай

перада мною мацярык
і хлеб духмяны аж дыміцца
абрус ад узораў ажывае поле тут і луг
і коні пасвяцца бы пчолы тыя
што на нагах замест нектару усіх падковы

каб гавань ціхую знайсці
плыву з дзяцінства і юнацтва
а за сталом з абруса восень
дыміць каструляй бульбы мятай
і жонкі крыж над пузам ўзняты.

І. Чыквін

Міма часу

Яны гаварылі словамі
якіх
рух вякоў не мог запыліць
увекавечніўся сэнс
і сёння
подыхам золку
тым
што не могуць прачакаць начэй.

Неразлучнасць

Сумненне і надзея
сёстрамі сіямскімі
з блізкасці ўстанаўлення
у падарожжа
да нявдзейсненых ідэалаў
наглядае за імі
жвавасці дадае
надзейная летуцень.

Мае вочы
як рачны нурт
з велічы крыніц
мае гукі
смеласцю фактаў
на паркет зубоў
пад языкацэпам...
вею вейкамі
умалот мыслення

Яша Бурш

Зоркі

Заблыталіся зоркі ў галінах,
Іх, здаецца, рукою б сабраў
І сваёй прыгажуні-дзяўчыне
Шнур караляў бы з іх нанізаў.

Ды няўлоўныя зоркі як шчасце,
Надта зманлівы іх дзіўны свет,
Як усмешка чароўная Насці,
Як затоены ў сэрцы сакрэт.

Віктар Шв...





СЯЛЯНСКІ КАНСЕРВАТЫЗМ

(Працяг са стар. 1)

Адной з першых навінак, якая пачала ўваходзіць у сялянскі быт яшчэ ў дарэвалюцыйныя часы, была ўборка збожжа касою. З другога ж боку яшчэ зусім нядаўна можна было сустрэць у нашых вёсках здаровых, поўных сілы мужчын, якія рэзалі збожжа сярпом. Такім чынам каля 50 гадоў змагалася каса з сярпом.

У чым прычына такой устойлівасці сярпа як прылады сялянскай працы? Хіба ж кожнаму здаўна было відавочным, што жніво касою і беспараўнальна хутчэйшае і многа лягчэйшае? Да таго каса не даражэйшая ад сярпа, і можна яе знайсці ў кожнага селяніна. Чаму ж тады многія сяляне так упарта прытрымліваліся старога спосабу працы?

Па-першае, жніво сярпом звязана з цэлай сістэмай сялянскай працы. Змена сярпа на касу цягне за сабою шэраг іншых змен у гаспадарцы: кошанаю саломаю — нельга крыць страхі, снапы цяжка вазіць малым жалезным возам, не месцяцца яны ў гумне і г.д. Каб замена сярпа касою ці іншымі больш сучаснымі прыладамі была поўнай і паслядоўнай павінна яна была ісці ўрукуз прагрэсам і ва ўсёй сялянскай гаспадарцы (крыццё будынкаў чарапіцаю, абмалот збожжа машынамі зараз жа пасля жніва, новыя вазы на гумовых колах і г.д.).

Найважнейшае аднак тое, што жніво сярпом адпавядала стылю працы і стылю жыцця традыцыйнага селяніна, яго псіхалогіі.

Калі жніво яшчэ адбывалася сярпом, людзі выходзілі ў поле ранейька, са ўсходам сонца, з вяртаўся пасля захаду, жніво расцягвалася прытым на цэлыя тыдні. Праца сярпом марудная, цяжкая, але не інтэнсіўная. Жнеі ўтрымлівалі акрэслены рытм працы. Пасля кожнай зрэзанай жмені наступаў кароткі момант перадышкі, калі распрастоўваліся плечы і клалася зрэзанае збожжа на сноп. У час жніва сярпамі вяліся доўгія размовы, у даўнія часы жнеі спявалі.

Зусім іншая рэч — каса. Праца касою намнога хутчэйшая, але і больш інтэнсіўная, адпавядае яна сучаснай псіхалогіі працы, але не адпавядала ёй тады, калі людзі проста не любілі спяшацца.

З працай сярпом звязана многа сялянскіх клопатаў, якія не прыносілі яму ніякай эканамічнай карысці, сведчылі аднак аб ім, як аб добрым гаспадары.

І так, напрыклад, у добрага гаспадара іржышча даволі нізкае і роўнае, снапы звязаны так цесна, што пад перавясла нельга пальца падсадзіць, пастаўлены роўна і ўстойлівы, цесна пазвязаны з сабою, вазы наладаваныя са знаўствам і густам, не з меншым густам складзена ўсё ў гумне. Дыктавала тут свае правы своеасаблівае пачуццё эстэтыкі, прыгажосці працы, пачуццё дакладнасці, гаспадарлівасці.

Сёння можа яно паказацца нам проста смешным і неразумным. Навошта ж, напрыклад, сноп вязаць жарабікам так цесна, каб потым не мог ён перасохнуць.

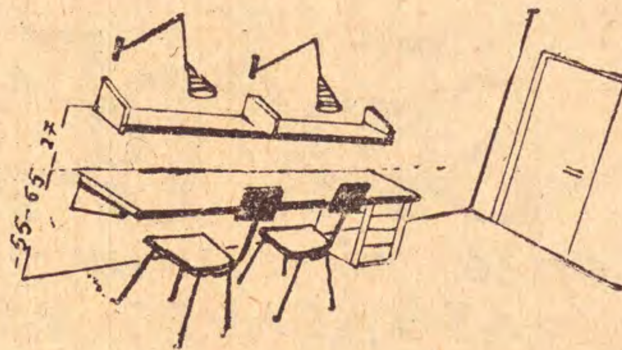
•

— Вось калі б усталі з зямлі нашыя дзяды і прадзеды, ды ўбачылі, што цяпер на вёсцы! Не верылі б сваім вачам.

Такія гутаркі часта чуецца на вёсцы, калі параўноўваецца далёкае мінулае з сучасным. Сапраўды, для нашых дзядоў, для якіх звычайны веласіпед быў дзівам над дзівамі, ці проста чартоўскай выдумкай — сучасны свет быў бы вялікім ашаламленнем. Калі ж усведамім сабе, што гэтыя аграмадныя перамены ў асноўным адбыліся на вачах аднаго пакалення, тады здзіўляе не сялянскі кансерватызм, але дастасаванне селяніна да новай тэхнікі, з якою, асабліва ў апошнія гады ўваходзіць у штораз больш сужыццё.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК

Фота аўтара





Вера Б. з Бельшчыны прыслала ў рэдакцыю пісьмо з просьбай параіць ёй, як абсталяваць куток для сына, які ў гэтым годзе пайшоў у школу. Піша яна: «Наша хата — гэта тыповая сялянская хата, складаецца яна з пакоя, спальні і вялікай кухні. Наша жыццё праходзіць у кухні. У спальню ходзім толькі спаць, а ў пакой вельмі рэдка заходзім. Да гэтага часу дзеці цацкі свае трымалі ў скрынках у спальні. Але цяпер Лёніка (так завецца мой сын) хачу аддзяліць ад меншых дзяцей, даць яму ўласны яго куток, каб меў магчымасць добра вучыцца. Дзе зрабіць гэты куток і што да гэтага патрэбна».

Перш за ўсё — дзе зрабіць куток для Лёніка. Толькі не ў кухні. Тут збіраюцца ўсе: і дзеці, і дарослыя, і часта суседзі прыходзяць пагутарыць. Гэта ўсё будзе рассейваць увагу Лёніка ў час падрыхтоўкі да ўрокаў. Больш таго, дзеці забаўляюцца цацкамі ў кухні, нехаця могуць узяць сшыткі або кніжку, пенал або алавік, парвуць гэта, паломаць. А што Лёнік скажа ў школе? Гэта толькі і выключна віна бацькоў. Лёніку трэба аддаць пакой, зразумела, не ўвесь пакой, а толькі яго частку. Насупраць акна паставіць столік, які абавязкова зрабіць на заказ. Крэсла або табурэтку таксама трэба зрабіць на заказ. Калі дзіця сядзе на табурэтку, нагамі (ступнямі) павінна дакранацца да падлогі. Пагляздзіце на рысунак. А паспрабуйце пасадзіць Лёніка на звычайнае крэсла ля звычайнага вашага стала. Ці ў такой пазіцыі яму добра пісаць? Напэўна не. Калі Лёнік падрасце, тады гэты столік атрымае наступнае дзіця, а Лёніку трэба зрабіць такі пісьмовы стол, як на рысунку №2.

Ля сцяны, з правага або левага боку століка, трэба зрабіць полкі на кніжкі, сшыткі і іншыя вучнёўскія прылады, якіх з кожным годам будзе пабольшвацца. Калі хто мае этажэрку, можна паставіць яе замест полак, але блізка століка, каб усё было «пад рукою». Настольную электрычную лямпу трэба ставіць абавязкова з левага боку стала, каб не было ценю.

З першых жа дзён навукі трэба прывучаць дзіця да парадку, да чысціні. Лёнік закончыць рыхтаваць хатняе заданне, трэба праверыць, ці прыбраў са століка непатрэбныя рэчы, ці на полках (этажэрцы) таксама ўсё на сваім месцы. Спачатку будзе трохі клопату, але потым увойдзе гэта ў прывычку, і то добрую прывычку.



АКСІННЯ



(Працяг са стар. 2)

— На пятках навокал стала бягом! — закрычаў Сітка.

Здалося мне, што іду па шпільках. Заціснуў зубы. Паліцай падганяў палкай.

— Што ты рабіў на свабодзе? — запытаў Сітка.

— Нічога! — бліснуў я злосным позіркам.

— Лажыся на стол! — і зноў запяклі пяткі. Боль, быццам агонь па саломе, разліваўся па жылах, падплываў пад сэрца і сотнямі цвікоў убіваўся ў мазгі. Хацелася крычаць, вырывацца, бегчы адсюль. Але пачуццё адзінокасці і бездапаможнасці адбірала сілы.

Калі я жывей варухнуўся, паліцай біў яшчэ больш люта.

— Уставай і навокал стала на пятках — марш! — крыкнуў Сітка.

Ледзь ужо іду. Да крыві закусваю зубы.

— Што ты рабіў на свабодзе? — паўтарае пытанне паліцай.

— Нічога! — адказваю.

Паліцай яшчэ раз прымушае мяне лажыцца на стол. Гумовая палка са свістам ляцець на падошвы. Я ўжо адурманены, амаль беспрытомны. Катаванні пераношу многа лягчэй. Але бегчы на пятках не магу. Сітка б'е дзе папала. Я ціха енчу і ўздрыгваюся пад ударам. Не ўстаю.

Паліцэйскага відавочна гэтая «гульня» пачынае нудзіць. Яму трэба яшчэ пераказаць службу. Сітка пакідае мяне.

Бяру свае туфлі і падпаўзаю пад сценку. Дыхавічна лапоча сэрца. Хочацца піць. З прыемнасцю прытульваю плечы да халоднага муру. Вялікая ільгота. Потым гляджу на свае ногі. Пухнуць у вачах. Прабую абуць туфлі. Боль, быццам жывога нажом рэзаў. Боль і жаль, пякучы, нястрымны жаль. За што? За што так знутуецца чалавек над чалавекам? Што ж дрэннага зрабіў я гэтаму паліцаю? А прычым жа ён тут? Так яго наставілі! Такія далі яму правамоцтвы. Аж хочацца плакаць ад бяссільнай злосці. Прыпамінаюцца словы варшаўскага камуніста:

«Будуць біць, страшэнна біць... трымайся, моцна трымайся! Бо прападзеш!»

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

УСІМ ПА ПАТРЭБЕ

Ёсць прыслоўе, што не адзіным хлебам жыве чалавек. Напэўна. Кожны арганізм мае свае патрэбы. На першым месцы стаяць справы харчавання, пастаяннага прыплыву энергіі і кармавых рэчываў.

Іменна цяпер пад канец лета трэба падумаць не толькі аб тым, што падрыхтаваць для нашай кухні. Будучы гаспадарамі жывёлы, трэба падумаць аб тым, што падрыхтаваць і ёй на асенне - зімовы перыяд. Вядома — сена, каранеплоды, зерне, салому. Але колькі для каго?

Не будзем закранаць тут усім вядомыя справы. Пагаворым толькі аб некаторых, на маю думку, вельмі важных, якіх беластоцкія сяляне не дацэньваюць.

Першая справа — сілас. Дойная карова павінна мець на зіму (каля 210 дзён) не менш 6 тон добрага сіласу. Для цялят трэба каля палавіны гэтай колькасці. Сіласам кармяцца таксама і авечкі (для дарослай авечкі на зіму трэба каля 350 кг сіласу). А ў нас пакуль што толькі ў кожнай трынаццатай гаспадарцы ёсць сілас.

Другая справа — корм для жывёлы, якая патрабуе шмат бялкоў і мінеральных солей. Гэта птушка, свінаматкі і маладняк. Летам для іх добрым кормам з'яўляецца зялёнка асабліва з матыльковых. Зімою патрэбна будзе добрае сена з маладых раслін (напр. люцэрны і канюшыны з травамі, скошаных на пачатку цвіцення і адпаведна высушаных).

Для птушкі вельмі добрае сена з зялёнкі. На жаль, у нашым ваяводстве ёсць толькі некалькі механічных сушарняў, прычым малых і прымітыўных. Пры такім становішчы трэба прызначыць для птушкі сена з матыльковых, якое трэба адпаведна перацерці. Так падрыхтаваным сенам пасыпаем корм, напр. бульбу з асыпкай.

Падобна рыхтуем корм для свінаматкі, асабліва ў час цяжарнасці і кармлення парасят. Моцна пацёртае сена дадаем да корму. У такім выпадку найлепшай з'яўляецца люцэрна, бо яна мае ў сабе шмат бялкоў і мінеральных солей. Свінаматка ў перыяд цяжарнасці збірае ў сваім арганізме значны запас солей (асабліва вапны), а затым выдзяляе іх з малаком. Калі свінаматка атрымае ў патрэбны час дастаткова мінеральных солей, гэта забяспечыць хуткі рост і здароўе парасят.

Для маладняка найлепшы корм — каранеплоды, асабліва чырвоная морква. Галоўная справа ў кармленні маладняка — падача дастатковай колькасці бялкоў (на будову мускулаў), мінеральных солей (на будову касцей) і вітамінаў (галоўным чынам А і Д).

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Я СУПРОЦЬ ПАКОЯЎ

(Працяг са стар. 1)

ХАТА

Хата хаце няроў

Ясным аднак з'яўляецца адно: **дзецям патрэбны асобны пакой альбо асобны кут, хаця з адным акном і адгароджаны ад рэшты хаты пейкаю заслонаю.** Тут яны вучацца, адрабляюць урокі, майструюць, гуляюць — дапільноўваюць у ім парадку, дзяжураць за чысцінёю.

Найляпей, калі бацькі махнуць рукою на свой «панскі пакой» і пачнуць у ім жыць на штодзень, і карыстаць з усіх ягоных раскош.

Здаецца, што мы непатрэбна насміхаемся са спосабу жыцця нашых дзядоў - прадзедаў. У іх хатах нічога не было лішняга, кожная рэч знаходзіла свой штодзённы ўжытак. На лаве можна было пасядзець, а калі з'яўляўся нечаканы начлежнік, тады лаву раскладалася і ён спаў на ёй. Падобным спосабам будаваліся ложкі з запасовымі рассаўнымі логавамі. Нават печ мела «ляжай-і». Усё рабілася ў хаце для большай выгоды, адпачынку і прасторнасці.

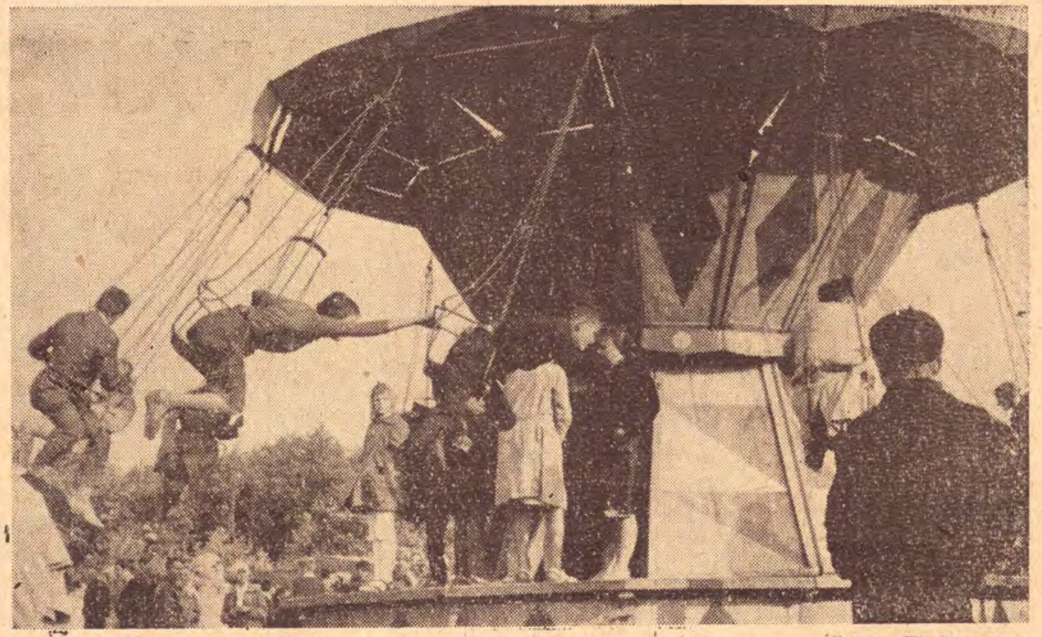
Артысты нашага веку трапна падгледзелі гэту сэнсоўнасць хатняга жыцця даўнейшых людзей. Заходнія фірмы пачалі выпуск такой мэблі, якая не займае шмат месца. Напрыклад, вядомыя ўжо ў нас «амерыканкі», на якіх можна і пасядзець, і выспацца. Стол. калі ён патрэбны, адхіляецца на сцяну (на зашчапку) і бачым на ім прыгожую карціну, якая ўпрыгожвае ды цешыць вока. Вырабляюцца падвойныя тапчаны накшталт даўнейшых рассаўных логаваў.

Уся справа ў тым, што чым больш месца ў хаце, тым выгаднейшая яна, весялейшая. Можна тады гадаваць цудоўныя высокія кветкі, замест цьмы вазончыкаў у вокнах, якія засланяюць хату. Для ўтульнасці добра засласць вялікі дыван аднаго колеру альбо сшытыя ходнікі. Пярэстыя дываны чыняць нашу хату як бы меншай, а аблепленыя фатаграфіямі сцены. не ствараюць настрою адпачынку, часта насоўваюць нам нават непрыемныя жыццёвыя ўспаміны — за фатаграфіямі хаваюцца мухі і іншая поскудзь. Найпрыгажэй упрыгожваюць хату ясныя сцены, пару добрых кветак. каляровая карціна вялікага размеру. выгодная мэбля, каля якой не трэба хадзіць, як каля шкла, падоўжны стол (круглы стол завялікі і патрабуе, каб стаўляць яго пасярэдзіне, перашкаджае).

Не збіраюся нікому раіць, як мае выглядаць яго хата, ды якая павінна быць мэбля. Хочацца толькі пераканаць шаноўнага чытача ў тым, што хата не можа быць напаказ другім; хату будуем на тое, каб у ёй жыць у меру выгодна, прасторна і чыста; і разумна выхоўваць сваіх дзяцей.

Госці не найважнейшыя.

САКРАТ ЯНОВІЧ



Карусель. Фота Паўлючук

АПОШНІ ЭТАП ШКОЛЬНАЙ РЭФОРМЫ

Асветныя ўлады і школы рыхтуюцца да апошняга этапу школьнай рэформы. Звязаныя з тым справы патрабуюць многа разважнасці і «зімнай крыві». Справа ж ідзе пра тое, каб кожнаму дзіцяці стварыць магчымасць заканчэння васьмігадовай школы і адначасова павысіць узровень працы тых школ.

Як вынікае з прадпасылак Куратарыі школьнай акругі, у 1967/68 навучальным годзе, будзе існаваць 1165 аддзелаў восьмых класаў, што дасць поўную магчымасць заканчэння пачатковай школы кожнаму дзіцяці. Зроблена вялікія намаганні для паляпшэння матэрыяльных умоў школ. На працягу 1961—65 гадоў пабудавана на Беласточчыне 931 школьнае памяшканне, гэта значыць 47% агульнай колькасці памяшканняў пабудаваных у дваццацігоддзі. Аднак і ў далейшым Беластоцкае ваяводства будзе адчуваць недахоп школьных памяшканняў. Прадбачваецца, паводле даных Куратарыі, недахоп 463 школьных памяшканняў. Для гэтага неабходным з'яўляецца ангажыраванне бацькоўскіх і апякунчых камітэтаў у пабудову грамадскім чынам школьных залаў. Каб кожны павет пабудаваў іх 5 у год, справа была б развязана.

Указанні Міністэрства Асветы гавораць, што незалежна ад увядзення 8-га класа да пачатковай школы ў 1966/67 навучальным годзе не ўстрымоўваецца набору да першых класаў прафесіянальных школ. Вучні, якія закончаць сёмы клас у 1965/66 нав. годзе атрымаюць пасведчанні пераводзячыя ў восьмы клас, а не заканчэння пачатковай школы. Частка вучняў з гэтымі пасведчаннямі будзе магла пайсці ў прафесіянальныя школы, а апошнія будуць абавязаны кончыць восьмы клас пачатковай школы. Пасведчанне заканчэння 8-га класа будзе аднازначнае з пасведчаннем 1-га класа прафесіянальнай школы. Аднак у прафесіянальныя школы будуць маглі дабівацца толькі тыя дзеці, якія да 1 ліпеня 1966 года закончаць 14 год жыцця. Такі падзел вучняў на дзве групы створыць беспераыпыннасць навукі ў сярэдніх школах. У сувязі з вышэйшым ад 1 верасня 1965 г. школьны абавязак працягваецца да 17 год.

Як вынікае з уступных праектаў Куратарыі пабольшыцца колькасць школ з адным настаўнікам на 12, а з двума настаўнікамі зменшыцца на 38. Гэтым самым зрываецца з разнастайнаю структураю пачатковых школ. Не прадбачваецца школ з класамі І—V ці І—VІ. Найбольш усеагульнаю будзе школа з 5-цю і больш настаўнікамі. І гэта хіба найбольш істотная змена, якая вынікае з рэформы для нашага ваяводства.

У будучых гадах вялікую ўвагу звернецца на арганізацыю даважэння дзяцей да школы, рамонт мастоў, кладак, а нават арганізацыю тыднёвых інтэрнатаў. Стыпендыі і запамогі перад усім будуць прызначаны на пакупку месячных білетаў, аплочванне інтэрнатаў ці кватэр. А з выкананнем гэтых сум не найлепш. Напрыклад, у 1961 г. было прызначана 547 тыс. зл, а выканана — 509 тыс. зл, у 1964 г. было ўжо 922 тыс. зл, а выканана 893 тыс. зл. Сведчыць гэта аб не найлепшай дбайнасці пра гэтыя справы адказных працаўнікоў асветы.

А. К.

ГАРЦЭРСКАЕ ЛЕТА НА БЕЛЬШЧЫНЕ

У БЕЛЬСКІХ СТАНІЦАХ

Станіца — гэта другая, пасля «Лета вясковых дружын», форма адпачынку вясковых дзяцей. Станіца можа быць арганізавана ў будынку або пад палаткамі. У Бельскім павеце летам 1965 года было аж 11 станіц, між іншым у вёсках: Пасынкі, Войшкі, Спічкі, Плюцічы, Паўлы, Тапчэва.

У станіцы ў Войшках, дзе знаходзілася 30 дзяцей, кіраўнік школы — гарцмайстар Аляксандр Барташук аддаў дзецям будынак школы і ўсе спартыўныя прылады, тэлевізар.

Дзеці адпачывалі, гулялі, часта памагалі старэйшым у палявых працах. Станіцай у Войшках добра кіравала камендант Галіна Калішук.

Добра і цікава працавала станіца ў Пасынках. Яе камендант Галіна Дзедзік арганізавала для наймалодшых дзіцячы сад, ТПД дало забаўкі.

З бацькоўскіх складчын для наймалодшых варылася тут ежу тры разы ў дзень. Смачныя абеды зробленыя Верай Іванюк з'ядалі дзеці з апетытам.

Дзеці ў станіцах арганізавалі розныя гульні, цікавыя і для старэйшых дзяцей і для 4-годак, якія таксама знаходзіліся ў станіцах. (вл)

У СВЕЦЕ МУЗЫКІ І ПЕСНІ

КАНЦЭРТ салісткі З. Януковіч

10 верасня выступіць у Беластоку, а потым у Ломжы і Элку, з канцэртам спявачка Зофія Януковіч родам з Беласточчыны, лаўрэат І узнагароды міжнароднага конкурсу ў Галандыі. Салістку суправаджае Беластоцкі Сімфанічны аркестр. (вл)



Будзе больш дзіцячых песень



Ліпеньскі нумар «Народнай асветы» паведамляе, што для далейшага паляпшэння развіцця дзіцячай мастацкай самадзейнасці і прыцягнення паэтаў і кампазітараў да стварэння новых дзіцячых песень Міністэрства асветы БССР заказала новыя дзіцячыя песні. Апрача таго Міністэрства носіцца з намерам набыць ужо гатовыя творы для школ.

Для ацэнкі мастацкіх вартасцей песень і ўнясення рэкамендацыі да іх набыцця, створана камісія — Г. М. Вагнер — кампазітар, М. П. Дарафеенка — начальнік упраўлення школ Міністэрства асветы і іншыя.

Трэба спадзявацца, што і нашыя школы скарыстаюць з рэалізацыі так цэннай ініцыятывы, таму што недахоп беларускіх песень у нас адчуваецца. Трэба толькі пажадаць, каб ініцыятыва была як найхутчэй зрэалізавана.

(ак.)

КНІЖНАЯ ВІТРЫНА

BEREZIACY

Пад такім загалоўкам выйшла нядаўна кніга ўспамінаў былых вязняў славутага санацыйнага канцэнтрацыйнага лагера ў Картузскай Бярозе (Заходняя Беларусь). У кнізе выступае 95 аўтараў. Між іншым друкуюцца тут успаміны Уладзіміра Станкевіча, якія, у свой час, былі замешчаны ў «Ніве».

Кніга ілюстравана фота - дакументамі. Змяшчаюцца ў ёй таксама кароткія даведкі аб аўтарах успамінаў і аб 635 іншых вязнях Картузскай Бярозы. Кнігу падрыхтаваў да друку Інстытут гісторыі партыі пры ЦК ПАРП. Выдала «Ксёнжка і Ведза». Налічвае 500 старонак. У палатняным пераплёце. Каштуе 50 зл.

(рл)

Святло ў Тапалянах

Вёска Тапаляны ў Беластоцкім павеце, як адна з нямногіх, мела электрычнае святло яшчэ да вайны, але толькі ў хатах [illegible] ліца патанала ў цемнаце. Людзі пастаянна дамагаліся асвятліць вуліцу вёскі. Прыпомнілі гэта таксама сваім кандыдатам у грамадскую раду ў час апошніх выбараў. Грамада ў Подварках паабяцала, што святло на вуліцы ў Тапалянах будзе і свайго слова датрымала. Вось 18 жніўня б.г. вечарам на тапалянскай вуліцы загарэліся электрычныя лямпачкі. Жадаем, каб ва ўсіх іншых справах подваркаўская грамада так стойка датрымоўвала слова. (вр)

АРХІТЭКТУРА УЧОРА, СЁННЯ І ЗАЎТРА



Час бяжыць, людзі мяняюцца, і мяняецца праца іх рук. Лепшае — кажам. Прыгажэе. А найбольш справядліва будзе, што прасцее. Прадстаўляем тры здымкі, тры стылі ў архітэктуры. Кожны па-свойму прыгожы, але каторы з іх найбольш па асабістаму густу гэта залежыць ужо ад кожнага.

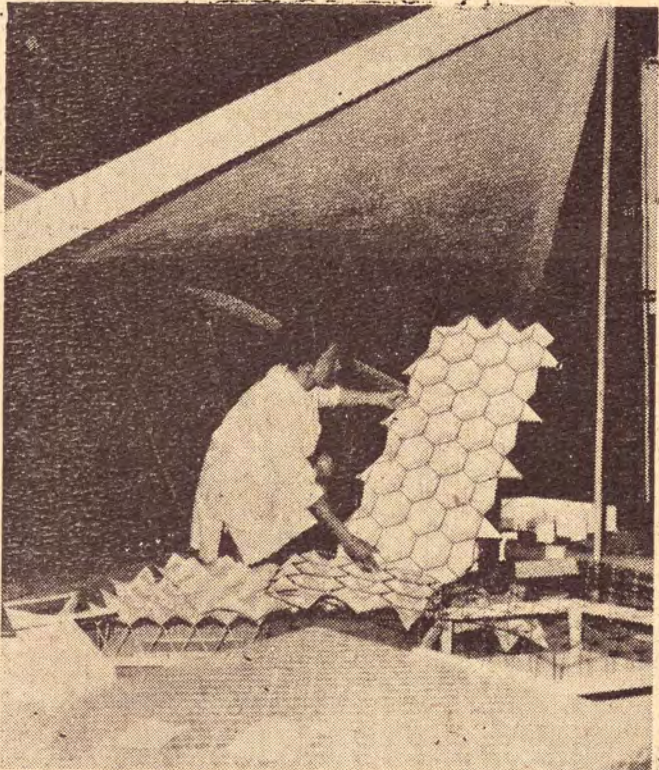
Стагоддзі XVIII, XX, XXI, а мо' нават яшчэ XX, як бачым, розняцца.

Першы здымак — забытковы палац Весля (змяшчалася тут першая польская пошта) у Варшаве. Гэта стыль класічны, характэрны для Польшчы за панавання апошняга з каралёў — Станіслава Аўгуста Панятоўскага.

Другі здымак — стыль нашых дзён — сталь і шкло, прастата і элеганцыя. Гмах Міністэрства заграмічнага гандлю ГДР у Берліне.

Трэці здымак — архітэктура заўтрашняга дня. Яе формы паказаны на выстаўцы ў Парыжы. Кажам, што заўтра будзем так будаваць, але даволі прыпомніць новую сталіцу Бразіліі — Брасілію, каб сцвердзіць, што рэдка, але будуем ужо і сёння гэтак. Гмахі Брасіліі зусім не падобны да «нармальных» і прыпамінаюць формы з выстаўкі. (вл)





УСЁ АБ ЛЕВАРУКАСЦІ

Ці задумваліся вы калі-небудзь над гісторыяй пісьма? Чаму большасць чалавецтва піша злева направа, а, напрыклад, некаторыя паўднёвыя народы — справа налева? Японцы ж, старажытныя егіпцяне і некаторыя іншыя экватарыяльныя народы пішуць зверху ўніз.

Савецкі прафесар Агнёў высунуў цікавую, хаця і спрэчную гіпатэзу, што ў аснове гістарычна складваючагася пісьма ляжала леварукасць або праварукасць насельніцтва той або іншай краіны! Статыстыка даказала, што ў паўднёвым паўшар'і нашай планеты працэнт леварукіх намнога большы, чым у паўночным. Вось так і развілася пісьменнасць на поўдні справа налева.

Але ад чаго гэта ўзнікае? І чаму ўсё ж такі большасць людзей на Зямлі праварукія?

Даўно вядома, што чалавек, які заблудзіўся ў лесе, конь, які збіўся з дарогі ў час мяцеліцы, «кружаць» на адным месцы. Заўважана, што ў паўночным паўшар'і яны заўсёды рухаюцца справа налева.

Прафесар Агнёў мяркуе, што гэта звязана з вярчэннем Зямлі. Праварукіх жа на Зямлі невымерна больш таму, што чалавек як від, відавочна, сфармаваўся ў паўночным паўшар'і і адтуль ужо рассяліўся па ўсім зямным шары.

Леварукасць у чалавека

Значыць, леварукасць — гэта не проста выпадковая анамалія, не вада развіцця, а прыстасаванне арганізма да ўмоў жыцця на Зямлі.

Увесь арганізм леварукага пабудаваны ў адпаведнасці з яго леварукасцю, у яго інакш заложаны некаторыя цэнтры нервовай сістэмы. Вось чаму нельга і нават небяспечна «перавучваць» леварукае дзіця і сілаю прымушаць яго ўсё рабіць правай рукою. Гэта калечыць дзіця: яму цяжка браць забаўку, пісаць правай рукою. Безумоўныя рэфлексы левай рукі штучна тармазяцца, у той час як больш слабыя рэфлексы правай рукі павінны напружвацца да канца, каб асягнуць тое, што для левай рукі далося б без цяжкасці. У выніку зменшваецца разумовае і фізічнае развіццё дзіцяці.

Вядома, што ў леварукага ёсць два моўныя цэнтры ў галоўным мозгу і часамі, пры ўзмоцненым насільным пераключэнні дзяцей з левай рукі на правую, у іх можа ўзнікнуць заіканне, нават страта мовы.

Апрача таго, безупынны напамін дзіцяці, што ў яго ёсць «недахоп», што яно не такое, як усе, развівае ў ім пачуццё непаўнацэннасці, яно стаецца баязлівым, малаактыўным, нетаварыскім, негаварлівым.

Але калі леварукае дзіця пакінуць у спакоі, не рабіць яму заўваг, то яно само рана ці позна навучыцца карыстацца абедзвюма рукамі: усе прадметы, якія нас акружаюць — дзверы, музычныя інструменты, рулявыя кіраванні — зроблены з разлікам на прыстасоўвацца да гэтага. рукі міжвольна вымушаны праварукіх людзей, і лева-

(а-ліў)

Тыгры ў джунглях

ВАЙНА ДАЕ МЯСА

«У час партызанскай вайны ў джунглях Паўночнага В етнама, калі мы ноччу ішлі пад вялізнымі, паркімі ад вільгаці дрэвамі, акружаныя сцяною пяціметравых траваў і стрункіх бамбукоў, салдат у касцы з лісцяў часамі падымаў руку, даючы нам знак спыніцца. Я прыслухоўваўся. Басам, як бы хтосьці стукаў малатком у пустую кадушку, квакалі буйвалавыя жабы. Заскуліў шакал, і невыносна блізка заскрыгатала цыкада. І раптам я пачуў не мурканне, не, а агідны жудасны рык, які закончыўся як бы пазяханнем.

— Гэта ён, — прашаптаў салдат.

Тыгры тады не баяліся выстралаў. Гул гармат, трэсканне кулямётаў манілі іх здалёку, замест таго, каб палохаць. Яны ўжо спалучалі ў сваёй свядомасці трэск аўтаматаў з трупамі забітых салдатаў і параненымі, загубленымі ў гушчары, аслабеўшымі ад страты крыві і ад малярыі, якіх можна было валачыць адною лапаю.

Мы не раз бачылі сляды такога балявання: косці, быццам раздзёўбаныя сталёвымі шасцярнямі, і пахкія кавалкі паразрываных мундзіраў. Багаты корм, які ляжаў тады на палях бітваў, памагаў размнажэнню гэтых бэстый. Прызвычаіўшыся да чалавечага мяса, яны ставаліся грозным няшчасцем. Супроць іх трэба было арганізаваць цэлыя аперацыі».

Вайцех Жукроўскі

выбр. — (ся)

Аляксей Карпюк. ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

Чаго толькі на свеце не бывае!

Я не падбіў нямецкага танка, не ўзарваў дота, поезда. Ударыў па твары педарэку і адразу вырас у вачах партызан. Нават начальства пачало да мяне іначай ставіцца.

Ляжу на нарах. Уваходзіць Маруся, паведамляе:
— Вас выклікае капітан!
— Мяне-е-е? — усхопліваюся.
— Ага.
— Чаго? — не то дзіўлюся, не то палохаюся.

Дарэмна чакаю адказу.
Маруся ўздыхае, пачынае перабіраць посуд, цягне сваё:
— До-о-ро-ги на-ши встре-етиться не мо-огут..
Папраўляю на сабе адзенне, насцярожана кіруюся да выхаду: чаго яму трэба?!
У камандзірскай зямлянцы — капітан з лейтэнантам і Галя. Радыстка нібы чытае нешта, афіцэры мяне чакаюць.
Як нас вучылі, па-вайсковаму, дакладваю: — З'явіўся па загаду.
— Сядай! — паказвае капітан на табурэтку.
— Нічога, пастаю...
— Сядай, сядай!
Не саджуся, як мяне ні ўпрошваюць.
Чыгроў аб'яўляе, што адна з брыгад пасылае пад

82

Беласток групу з заданнем. Капітан дазваляе пайсці разам.

— Аднаму-у? — дзіўлюся.

— А што?

— Нічо-ога!.. — палохаюся, каб не перадумаў.

— Пакінуць цябе на тыдзень дома. Будуць вяртацца — забяруць.

Не веру сваім вушам.

Усіх, нават Кулешу, клікалі круціць дынамку для радыёперадачы. Ніколі не клікалі сюды мяне. Змора падазронасці цягнецца з першых дзён прабывання ў Гута-Міхаліне. Кухар Салвэсь памылкова папрасіў закінуць у камандзірскую зямлянку бярэма дроў, дык далей парога старшына мяне не пусціў. Выходзіць, цяпер ніхто нічога ад мяне не будзе хаваць, я — сярод роўных?!

Капітан разгортвае карту. У адным месцы яна стракаціць крыжыкамі і коламі, зробленымі каляровым алоўкам. З цікавасцю і павагай затрымліваю на іх вочы.

Чыгроў непрыкметна прыкрывае знакі далонню. Што ж, у такіх справах канспірацыя неабходна! Гляджу Чыгрову ў вочы.

Капітан тлумачыць, што я павінен рабіць дома. Называе вёскі, мястэчкі. Для яго гэта толькі геаграфічныя тэрміны. Упіваюся назвамі родных мясцін. Іду да іх! Ледзь магу ўстаяць на месцы.

— Калі ўжо зробіш усё, тады можаш паспрабаваць і міну дзе-небудзь залажыць. У вадакачку, пад будынак вакзала... Дадзім табе толу, узрывацелі. Умееш з ім абыходзіцца?

У Гута-Міхаліне абыходзіцца з толам і рабіць міны можа кожны. Гэта тут так звычайна, як умець калоць дровы. Сорамна прызнацца перад радысткай, што не разбіраюся адзін я.

— Не ўмееш? Нічо-ога, старшына пакажа!

83

— Што вы, уме-ею! — ускрыкваю, абражаны.
Капітан навучае далей:
— Але дыверсіі — не твая справа. Гэта між іншым. Галоўнае ў цябе — разведка.
— Ясна.
— І яшчэ. Ты адтуль, многіх ведаеш. Пагавары з людзьмі, сагітуй. Няхай падымаюцца на барацьбу з фашыстамі, няхай пускаюць паязды, нішчаць тэлефонную сувязь, — кажа ўзбуджаны, нібы на мітынгу. — Няхай ні дня ні ночы не маюць спакою!
— Разумею...
— Мо' захочуць пайсці з табой у партызаны, — устаўляе лейтэнант, — то бяры і вядзі сюды, месца ў лесе ўсім хопіць!
— Прывяду, таварыш лейтэнант!
— Толькі глядзі, каб былі надзейныя, правераныя, каб не трапіў на шпіёнаў!
— Буду глядзець...
— Ёсць у цябе пытанні?
— Няма!
— Калі ўзнікнуць, прыходзь сёння ў любы час і пытайся. Цяпер можаш ісці і збірацца ў дарогу, адпачываць. Да раніцы падрыхтуйся ў паход!
— Слухаю, таварыш капітан!
Ап'янелы, вылятаю з зямлянкі.
Старшына выдае наган, патроны і тол з бікфордавым шнурам. Дзіўлюся на тол — новенькі, як кавалкі мыла, якія толькі што павымалі з фабрычнага пакеціка. Гладжу тугі жгут бікфорда — нібы тэлефонны кабель з ізаляцыяй, адно ўсярэдзіне замест дроту — стрыжань пораху: цвёрды, як графіт у алоўку.
Бяруся зашываць вопратку. Вастру нож. Аглядаю абутак, — трэба ім заняцца грунтоўна, каб не прамакаў у дарозе. Меер прапануе сыграць апошні раз у

84

ТРЫБУНА чытачоў

Няхай марнуецца

У Бельску пры вуліцы Жвіркі і Вігуры № 8 знаходзіцца драўляны дом. Дах на будынку зусім дзіравы. У час дажджу вада сплывае ў хату, а зімою снег завявае. Не хоча яго рамантаваць ані старушка Антаніна Стшыж з дачкою Станіславай, якія там жывуць, ані гарадская рада нарадовая. Кажуць, што гэта ўласнасць парафіі і да яе рамонт належыць. А парафія зноў адказвае, што павінен рабіць рамонт той, хто з будынка карыстае. І так няма каму заалекавацца домам, і мусіць ён марнавацца.

Нестар Перавой
Бельск Падляшскі

Мураванкі ў пушчы

Нават у глыбокай Белавежскай пушчы, дзе многа будаўлянага матэрыялу, і дзе людзі маюць многа свайго лесу, пайшла мода на будаўніцтва з цэглы. У вёсцы Доўгі Брод, Гайнаўскага павета, як грыб пад галінамі магутнай пушчы, расце першы прыгожы мураваны дом, які пабудаваў Аляксандр Мацкевіч.

У Вітаве і Вярстку таксама шмат ужо будуюць дамоў з цэглы.

Я. Беразавец
Гайнаўскі павет

Не прыехаў

ЛЬЗС у Чэхах Арлянскіх арганізаваўся мінулаю зімою. Прыехаў з Гайнаўкі інструктар, склікаў сход моладзі, пазапісваў прозвішчы, напісаў пратакол і паехаў. Ад'язджаючы сказаў, што за тыдзень прыедзе, каб распачаць супольна спартыўную работу. Аднак не прыехаў. З таго часу прайшло больш як паўгода, і ніхто з павятовага праўлення ЛЬЗС у Гайнаўцы не паяўляецца ў нашай вёсцы.

Міхась Самасюк
вёска Чэхі Арлянскія

Пра Барысаўку

Вёска Барысаўка, што ў Гайнаўскім павеце, знаходзіцца на ўскраіне Белавежскай пушчы. Налічвае яна больш 50 гаспадароў. Не так даўно тут правялі электрычнасць. У вёсцы паявілівецца колькасць радыёпрыёмнікаў, сіціральных машын і іншых машын. Сама вёска з кожным годам прыгажэе. Дамы ў асноўным крыюцца чарапіцай.

Чытач з Барысаўкі

БЕЛАВЕЖСКІ ВЕРАСЕНЬ

Сярод беластоцкіх мастакоў ёсць энтузіясты Белавежы, мясцовасці сапраўды цудоўнай, а ўсё яшчэ не адкрытай. Іх намаганням трэба аддаць заслужаную пахвалу за ініцыятыву і падрыхтоўку мастацкага пленэру ў Белавежы ад 6—25 верасня. На гэты час залатой Белавежскай восені з'едзецца ў Белавежу 20 мастакоў з усяе краіны, сярод іх вядомыя жывапісцы і скульптары. Беластоцкія таксама прымуць удзел.

Мастакі будуць у Белавежы ствараць карціны, з якіх па адной ад кожнага застанецца на Беласточчыне, як задатак для будучай Галерэі сучаснага мастацтва ў Беластоку.

Урачыстае заканчэнне «Белавежскага пленэра» адбудзецца ў Белавежы з удзелам многіх прыезджых гасцей.

Белавежа напэўна шчодра абдарыць усіх сваімі чароўнасцямі, адкрые перад вачыма мастакоў сваю прывабнасць.

(вл)

БЯРЫЦЕ ПРЫКЛАД З КЛЯШЧЭЛЯЎ

Грамадскім чынам

Згодна з назначаным планам кляшчэлеўская грамада (Гайнаўскі павет) мае ў бягучым годзе выканаць грамадскім чынам столькі разнастайных прац, што іх супольная вартасць складае суму 1 мільён 200 тысяч злотых.

Практыка мінулых месяцаў паказвае, што ў Кляшчэлях высакародныя намеры не застаюцца толькі на паперы. Ажыццяўленне плана праходзіць паспяхова.

Вось нядаўна грамадскім чынам працавала пры пабудове дарогі з Волькі Выганаўскай у Кляшчэлі аж 280 жыхароў навакольных вёсак. Часта здараецца, што дзеля супольнага дабра людзі працуюць тут нават у свята. Не здзіўляемся гэтаму. Яны ведаюць, што ўсё гэта для іх супольнай карысці. Для прыкладу возьмем кляшчэлеўскі купальны басейн. Пабудова яго каштавала амаль 1 мільён злотых. Цяпер басейн служыць усім. У свабодны час ахвотна прыходзяць тут адпачываць старэйшыя і моладзь, а настаўнікі сістэматычна праводзяць там заняткі з вучнямі.

— Цяпер у нас няма дзяцей, заяўляе старшыня кляшчэлеўскай грамады, — якія не ўмелі б плаваць.

Ужо дзеля гэтага варта было папрацаваць.

У Кляшчэлях ёсць млын. З яго паслуг карыстаюць сяляне з вёсак распаложаных нават у адлегласці да 15-ці кіламетраў. Млын старэнькі. Мае яшчэ даваеннае абсталяванне. На працягу 30-ці год ніхто ў ім не праводзіў ніякага рамонту. Кляшчэлеўская грамадская рада задбала і пра гэта. Млын будзе грунтоўна рамантавацца.

(вр)

На Гайнаўшчыне

Больш 80 працэнтаў сельскіх гаспадарак не перавышае 10 га. Большасць зямельных угоддзяў залічваецца да V і VI класаў. На адной трэцяй сялянскіх гаспадарак існуе цераспалосіца (шахаўніца).

✲

На 100 га зямельных угоддзяў налічваецца 33,3 штук кароў.

✲

Існуе ў павеце 11 тыс. га тарфянікаў, якія амаль не выкарыстоўваюцца да ўгнаення палёў.

✲

Алушчаных і эканамічна занядбаных гаспадарак у Гайнаўскім павеце налічваецца 649 з агульнай плошчаю 5.555 га.

✲

У 1961—1964 гадах выдана ў павеце 2685 дазволаў на будаўляныя работы. У гэтым часе аддана ў карыстанне 540 новых жылых дамоў і 138 гаспадарскіх будынкаў.

Ю. Казак
Гайнаўка

Нараўскі сельгасгуртак

Сельскагаспадарчы гурток у Нарве ўзначальвае Адольф Гаралеўскі. За апошнія некалькі год гурток з 22 гаспадароў павялічыўся да 40. Зараз у сельгасгуртку ёсць 3 трактары з поўнымі камплектамі гаспадарчых машын. Сельскагаспадарчая тэхніка не ніштыцца тут пад голым небам. Гурткоўцы пабудавалі на яе спецыяльную шопу. Машын шмат, працаваць імі добра і хутка. Але як вядома, машыны псуюцца. Рамантуе іх нараўскі ПОМ. І ў гэтым уся бяда. ПОМ перавакжна дае замест новых старыя, ужываныя часткі. І так, у час сезону палявых прац рамантаваць трэба машыны па некалькі разоў. А рамонты дорага каштуюць. Нараўскі сельгасгуртак абрабляе 100 га зямлі з дзяржаўнага фонду.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка

Хачу цябе запытаць, каб ты мне адказала, чыя праўда. Я пакахаў адну дзяўчыну. Яна мае 20 год, а я больш дваццаці. Я сябраваў з ёю ўжо даўно. Але да яе цяпер прычапіўся адзін хлопец, праўду кажучы, мой сябра. Яна яго не кахае і не хоча з ім дружыць. Тады ён прыгразіў ёй, каб яна нават і са мною не спатыкалася і з іншымі таксама. На забаве ён не танцуе, а толькі сядзіць і прыглядаецца, з кім яна танцуе. Сам не ўмее танцаваць. Я з ім не хачу біцца, бо брыдка ж біцца за дзяўчыну і то яшчэ са сваім сябрам. Што зрабіць, каб ён ад яе адчапіўся, і яна яго не баялася? Я хачу, каб яна толькі са мною сябравала і толькі мяне кахала.

Мірон

Дарагі Мірон!

З лісту твайго відаць, што табе падабаецца гэтая дзяўчына і ты хацеў бы з ёю сябраваць далей. Але ці ты пераконаны, што гэта праўда, што яна баіцца твайго сябра і таму з ім сустракаецца, а не з табою. Вось у гэтым іменна павінен ты пераканацца. А мо' яна толькі такі выхад знайшла? На маю думку, няма чаго баяцца яго пагроз, бо ёсць жа права, ёсць у выпадку чаго і ўлады, якія гэтымі справамі займаюцца. Дзяўчына ж мае і бацькоў. Гэта людзі старэйшыя, якія могуць пагаварыць з гэтым хлопцам і катэгарычна забараніць яму прыходзіць да іх. Ты ж таксама можаш з ім пагаварыць, не абавязкова зараз біцца. І гэта ты павінен зрабіць. Але найперш пераканайся, як ёсць у сапраўднасці.

Жадаю поспехаў
СЭРЦАЙКА

шахматы, адмаўляюся. Іду на кухню, шукаю, чым змазаць боты.

Ужо цямнее. Наш кухонны будан — як шацёр караля Ягайлы перад Грунвальдскай бітвай: высокі, шырокі, хоць заводзь полк салдат. У ім адзін Салвэсь, бурчыць, што доўга не разварваецца мяса. Удзень хлопцы падстрэлілі аленя. На боты Салвэсь, жмінда, дае такія худыя абрэзкі, што з іх на патэльню ледзь выцякае тук, хоць добра прыпякае агонь і я моцна цісну трэскай. У будан забягаюць па адным партызаны то прыкурыць, то пагрэцца, то сцягнуць што-небудзь у кухара. Прыходзіць і радыстка. Толькі я не ўпэўнены, ці яна гэта, бо навакольнае адчуваю нейкай другой свядомасцю. Што там дома? Не арыштавалі за гэты час бацькоў? Што тады рабіць? Толькі б далёка не завезлі. Падпільную на чыгунцы пару немцаў, вазьму ў палон, запрапаную абмен. Прыдумаў, дзе падпільную, як потым павяду перагаворы з камендатурай. Пазваню з паўстанка. Паміж Беластокам і Ваўкавыскам усе паўстанкі немцамі не ахоўваюцца, на кожным з іх мае сябры і знаёмыя. Міцька Высоцкі планаваў за адну ноч вывесці са строю гэты стокіламетравы адрэзак пуці. Дзеля таго я і Валодзька пазнаёміліся са стрэлачнікамі, дзяжурнымі па станцыі і Валодзьку ўдалося ўцячы, ён мяне чакае? Здарова! Удвух перавернем масты, рэйкі, разнясём навакольныя гарнізоны і ўцячом сюды. Затрымаем ноччу эшалон на перагоне, узброімся да зубоў!

Разбіваць немцаў у марах лёгка, усё выглядае проста, прыгожа, нават упўляю, як у Гута-Міхаліну вяртаецца цэлае войска на чале са мної

85

— Можна вас на хвілінку? — хтосьці нясмела кранае мяне.

За мной стаіць Галя. Толькі цяпер успамінаю, што яна прыбягала сюды не раз, і раптам здагадваюся чаго. Неахвоча стаўлю патэльню, неахвотна іду за радысткай.

На дварэ Галя спыняецца. У руках у яе кацялок, у ім ззяе і сычыць вуголле. Мусіць, нясе распальваць печ. Жар асвятляе яе кісць рукі, крысо кажуха, нават твар.

— Заўтра выходзіце? — пытаецца.

— А сёмай раніцы.

Узіраецца на мяне з жалем і сумам. А мо' мне толькі так здаецца, бо якраз думаю: трэба было папярэдзіць кухара. Яшчэ валёнкамі ўлезе ў патэльню!

— Жадаю вярнуцца жывым і здаровым! — амаль шэпча Галя ласкава і сар...іна.

— Што са мной здарыцца? Вярнуся! — радуюся, што на гэтым усё канчаецца, і паспешліва лаўлю яе далонь.

Крысо расхіленага кажуха ўлезла ў кацялок. Чуваць, як смыршчыць воўна.

— Згарыце! — бяруся адхіляць крысо.

Галя раптам прыўстае на пальчыкі і... цалуе мяне ў шчаку. Дал катна, чула, кончыкамі вуснаў.

— Вяртайцеся! Абавязкова! Я вельмі гэтага хачу...

Калі апамятваюся, то радысткі ўжо не бачу. Толькі ў камандзірскай зямлянцы ляпнулі дзверы.

Вяртаюся ў будан. Няёмка. Адчуваю сябе страшэнна вінаватым. Навошта было зыркаць, вартаваць на сцежках? Чорт, н бы звязаў сябе: Яшчэ падумае невядома што і будзе спадзявацца.

Працяг будзе

86

КІНО

ПРАГРАМА
на 7 — 12.IX.1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Kapo" (włoski), 7—8. „Twarzą w twarz" (czeski), 9—10. „Walkower" (polski), 11—12.

Дубіны
„Głos ma prokurator" (polski), 11—12.

Нарва
„Hasło „Odwaga" (angl.), 11—12.

Нараўка
„40 minut przed świtem" (radziecki), 11—12.

Чыжы
„Handlarze opium" (chiński), 8—12.

Дубічы Царкоўныя
„Więzy krwi" (radz.), 11—12.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Rachunek sumienia" (polski), 8—12.

Орля
„Beata" (polski), 8—12.

Райск
„Banda" (polski), 8—12.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Legenda o wilku Lobo" (USA), 7—8. „Nowy Gilgomesz" (węgierski), 9—10. „Woj..a trwa" (włoski), 11—12.

Міхалова
„Kapitan" (bułg.), 7—8. „Biała karawana" (radz.), 9—10. „Inspektor Morgan" (angl.), 11—12.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Król małp" (czeski), 7—8. „Kapo" (włoski), 9—10. „Czarci żleb" (polski), 11—12.

Мілейчыцы
„Między nami złodziejami" (czeski), 7—8. „Skarb" (polski), 9—10. „Strzał we mgle" (radz.), 11—12.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Poślubny rejs" (angl.), 7—8. „Wyspa złoczyńców" (polski), 9—10. „Biedni bogacze" (węgierski), 11—12.

Шудзялава
„Królowa Krystyna" (USA), 8—12.

Сідра
„Noc szpiegów" (franc.), 7—8. „Zakochani są między nami" (polski), 9—10. „Na tropie policjantów" (angl.), 11—12.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„Między brzegami" (polski), 11—12.

У мясцовасці Кляшчэлі ў днях 7 — 12.IX. фільмы высвятляцца не будуць.

ТЭАТРЫ

ТЭАТР ІМ. ВЯНГЕРКІ
(выязная група)

Сямяцічы
„Zabawne zdarzenie" 7.IX.

Брапск
„Zabawne zdarzenie" 8.IX.

ТЭАТР «СВЕРШЧ»
(выязная група)
„Mały tygrys Pietrek" — 8.IX.

Тэлебізія

Нядзеля (5.IX.):
„Zawsze w niedzielę" — turniej miast. Udział wezmą Syców i Oleśnica.

Панядзелак (6.IX.):
„Cudowny wieczór" — Марка Разоўскага (teatr).

Аўторак (7.IX.):
„W pracowniach polskich uczonych" (wszechnica TV).

Серада (8.IX.):
W pracowni eksperymentatora — „Bioprądy" (wszechnica TV).

Чацвер (9.IX.):
„Losy polskie" — film dokumentalny (odtworzy losy żołnierzy i oficerów poległych w bitwie pod Bzurą); Blues część II — „Z historii jazzu"; Czarny żwir — film NRF.

Пятніца (10.IX.):
Szlakiem myśli racjonalistycznej (wszechnica TV).



ДЗІЎНЫ НАЧАЛЬНІК

Знаць слабую струнку начальніка — гэта проста скарб. Добра іграючы на гэтай слабой струнцы можна жыць пры такім начальніку, як у Бога за плячыма.

На жаль нашага начальніка змянілі і на яго месца прыслалі новага. Сабраліся мы разважыць спосабы разведкі слабой струначкі новага нашага шэфа.

Макар сказаў:

— Разведку трэба весці асцярожна, каб не наступіць на начальніцкі мазоль.

Ой, разумны наш Макар! Паслалі мы яго першым, каб разведаў, на якую вудачку клюне наш новы начальнік. Макар доўга расказваў начальніку аб раскошах рыбнай лоўлі, начальнік цярпліва слухаў яго, аж урэшце Макар дарэшты змучыўся расказамі. Мы з нецярплівасцю чакалі яго павароту і ўжо пачалі нават думаць, што Макару ўдалося, але ён вярнуўся назад бы з лазні і толькі ўсяго меў сілу сказаць нам:

— Не знаецца начальнік на рыбах і не хоча знацца...

Назаўтра пайшоў да начальніка Лёнька - лапатун разведаць наконт таго, ці не зацікавіць шэф паляваннямі. Вярнуўся наш Лёня і прызнаецца:

— Я яму і дубальтоўку абяцаў і аб аленях талкаваў, а ён раззлаваўся. Кажа: што вы, Леанід, безабаронных звяроў хочаце забіваць!? Дзе ваш чалавечы гонар!

На трэці дзень падаслалі мы да начальніка нашага Федзьку, які надта падкі на дзяўчат. Федзька быў пэўны сваёй удачы, таму доўга не цягнуў размовы, але адразу загаварыў:

— Сакратарка ў нас, пане начальнік, нябрыдкая, але, каб вы бачылі, якая гожая яе сястра! Проста, слінка цячэ...

— Вы жанаты? — перабіў начальнік.

— Так... — адказаў Федзька і змоўк. А начальнік давай яго ўсведамляць, што жанатаму непрыстойна ганяцца за дзяўчатамі.

Вярнуўся Федзька ад начальніка бы з крапівы вылез, а мы не маглі прыдумаць новага спосабу на новага начальніка.

Было ўжо пад абед, калі прыбег Мірон ды кажа вясёлым голасам:

— Маю — знайшоў слабую струначку! На свае вочы бачыў, як новы начальнік купляў у краме чвэртку спірту!

От і дурні мы, столькі змарнавалі часу і ніхто не здагадаўся, што ў цяперашнім веку не дзяўчаты найважнейшыя, але спірт! Кожнае дзіця аб гэтым ведае, а мы, старыя...

Макару першаму не ўдалася разведка начальніка і цяпер узяўся ён адбудаваць свой аўтарытэт і сарганізаваць талковы ахляй, па паўдзьбрыка на галаву.

Сказана — зроблена.

Машыністак прагналі ў горад, каб павалачыліся сабе па гандлёвых магазінах за панчохамі — «Чулкамі», столікі ссунулі ў падкоўку, Мірон з Лёнькам прывалаклі ў тэчках усялякіх шынак ад знаёмага мясніка, а Макар прыпраўляў спіртныя напіткі. Міла выглядала такая гасціна.

Начальніка прымануў сюды Лёнька, налгаўшы яму, што спраўляе хрэсьбіны.

Прышоў начальнік, паглядзеў на гасціну, павіншаваў Лёньку з сынам і сказаў:

— Я не п'ю.

— Мала не п'ю, — папраўіў Макар начальніка і рагатнуў далікатным галаскам, паказваючы вачыма на чвэртку ў кішэні.

— Раматус мучыць мяне, націраюся спіртам, — выясніў абражаны начальнік і ляснуў дзвярыма.

А мы засталіся бы палкілныя дурні.

ДЗЯДЗЬКА ЛЯВОН

ПЕРАВАГА ГОРАДА

У кавярню ўвайшоў селянін і папрасіў малака. Афіцыянтка памылкова прынесла яму малочны кактайль са спіртам.

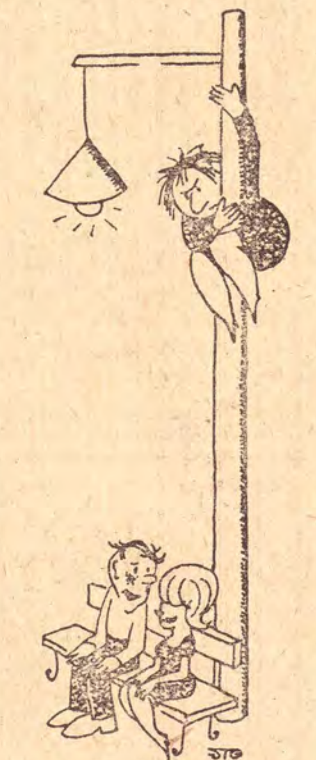
Выпіўшы, селянін кажа ў захапленні афіцыянтцы:

— Ну і каровы ж у вас!



— Мама, адкуль бяруцца маленькія буслы?

— Іх прыносяць чалавек!



— Дзіўна, як гэта твая маці адважылася адпусціць цябе адну!

Прапанова

Муж да жонкі:

— Ведаеш, раніцай як пагалюся, адчуваю сябе на 10 год маладзейшым.

— А ці не мог бы ты галіцца вечарам.



З усіх аварый найстрашнейшая — сутыкненне з дурнем.

Папраўка

Настаўніца сказала аднаму са сваіх вучняў:

— Шчыра дзякую табе за гэты падарунак... Калі час дазволіць, я зайду да вас пасля поўдня, каб асабіста падзякаваць тваёй маці за тыя сем яблыкаў, якія яна мне прыслала.

Тады вучань сказаў:

— Калі так, то прашу вас, падзякуйце ёй за дзесяць яблыкаў!

Злодзей

Два кумы крыху падвыпілі і размаўляюць між сабою ў садзе. Раптам кум - госць гаворыць:

— Глядзі, злодзей лезе праз акно ў тваю хату!..

— Ціха! Ціха! — адказвае кум-гаспадар. — Няхай лезе, жонка падумае, што гэта я... Ох і будзе яму! Не палезе ён больш красці.

Перахваліў

Нейк я сваёй жонцы шукаў падарунак. Зайшоў у тавары ы дом, пытаю ў прадаўшчыка:

— Скажыце, калі ласка, дзе мне можна купіць такі матэрыял, каб быў дарагі, добры і прыгожы?

— А вы бярыце вось гэты квяцісты, матэрыял дарагі і добры.

— Так то яно так, але ж ён нейк за стракаты.

—Гэта глупства, запэўніваю вас, пасля першага мыцця ўсе кветкі праз знікнуць

ПАВЕЛ ШЫБУТ

ВЕРАБЕЙ І ЛЕЎ

Глядзі, які вялікі,
А пець — каб нават зачырыкаў.

УСЯЧЫНА

Ці вы ўважлівы чалавек





Ім абедаў верабей

Шырокі асартымент! Мастак цвердзіць, што намаляваў тут амаль з натуры гэту верабʼіную трапезу. На першым малюнку верабей прыступае да абеду, на другім — спіць пасля абеду, таму яго і не відаць. А вось якое «блюда» выбраў гэты маленькі гурман, мы прадстаўляем акрэсліць чытачам.

Не імкніся ведаць усё, каб не стаць ва ўсім невукам.

Дэмакрыт (к. 460— к. 370 да н. э.) — вялікі старажытнагрэцкі філосаф.



КУРʼЁЗЫ

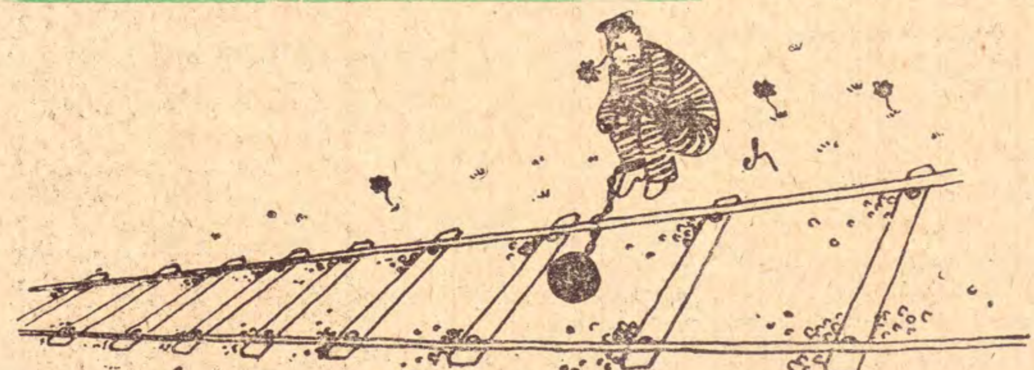
На адной з Гебрыдскіх выспаў існуе звярушлівы звычай. Перад шлюбам жаніх павінен прастаяць ноч на адной пазе на «сцяне закаханых», размешчанай на вышыні 250 метраў над скалістым берагам Атлантычнага акіяна. Адзін недакладны рух — і будучы муж разбіваецца аб скалы. Нічога дзіўнага, што на выспе рэдкія разводы: аматараў прайсці праз такое выпрабаванне другі раз вельмі мала.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Яніны Курыловіч з Нарвы, Гайнаўскага павета, змяшчаем песню

MURKA

Żegnaj nasza Murka,
żegnaj, ukochana,
bywaj, i na wieki idź już precz,
Zaprzedałaś wrogom całą swą ferajnę,
koniec z tobą, Murka, zwykła rzecz.
Źle ci było Murka,
Źle ci było z nami...
Czy ci nie starczało jeść i pić?
To przez ciebie, Murka,
zostajemy sami —
Koniec z tobą, Murka, musi być.
Powiedz, moja Murka,
powiedz, moja miła:
gdzie ci będzie lepiej niż tu masz?
Kto cię tak zbuntował,
żeś ty nas zdradziła,
do roboty poszłaś do czeka.
Dawniej dostawałaś czarną tu machorkę,
lecz nie fajczył z tobą byle kiep.
Teraz z frajerami palisz Złotą Trojkę,
Żegnaj, nasza Murka, kula w łeb.
Teraz nasza Murka w czarnej śpi mogile,
a my na cmentarzu, jak co dnia.
Gdzie nam będzie lepiej,
gdzie nam będzie milej —
jak przy tobie, Murka — Murka zła.



Без слоў

Ніва

Adres redakcji. Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-69 centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty miesięcznie - 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14.40 zł. rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje – Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ w USA. Nakład 5458. Bitk C-3